

Vår ref. Ingrid Lønrusten Rogstad

Ny plan for Oslofjorden - hørings svar fra NITO

NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon er landets største fagorganisasjon for ingeniører og teknologer med mer enn 116 000 medlemmer. Våre medlemmer spiller en nøkkelrolle i å utvikle og vedlikeholde infrastruktur, sikre vann- og avløpssystemer, og implementere teknologiske løsninger som ivaretar naturmangfold.

NITO takker for muligheten til å komme med innspill til ny plan for Oslofjorden.

Situasjonen i Oslofjorden er alvorlig. De senere årene har vi både sett fiske- og fugledød, algeoppblomstring og tilslamming som følge av at økosystemet i fjorden ikke klarer å håndtere en stor og økende tilførsel av nitrogen, fosfor og partikler.

Ifølge Miljødirektoratets kartlegginger er de viktigste årsakene til problemene i fjorden forurensing fra urban utvikling, kommunalt avløp, avløp i spredt bebyggelse og avrenning fra jordbruk. Lekkasje fra avløpsnett, overløpssituasjoner ved mye nedbør og utilstrekkelig rensekapasitet bidrar til utslipp av urensset avløpsvann. Med flere perioder med store nedbørsmengder som følge av klimaendringer, kan denne situasjonen forverres ytterligere.

Kommunene i nedbørsfeltet til Oslofjorden har en nøkkelrolle for å redusere forurensningen og å sikre og verne naturverdiene i området. Men dette er oppgaver som ikke kan løses uten tilstrekkelige midler og kompetanse.

Et viktig tiltak som må på plass, er at flere kommuner må etablere nye renseanlegg med nitrogenfjerning. Dette er helt nødvendig, men svært kostbart. Renseanleggene er plasskrevende, komplekse og må bygges for å ivareta fremtidige krav. Det er også krav om at anleggene skal være energismarte. I de fleste av kommunene er det allerede stort etterslep innen vann og avløp og utfordringer med flom og overvannshåndtering. Kommunale gebyrinntekter alene kan ikke bære milliardinvesteringer uten store konsekvenser for innbyggerne og den lokale utviklingen.

I en tid der vi står overfor klimaendringer med økt nedbør og ekstremvær, krig og dyrtid, møter kommunene stadig mer komplekse utfordringer. Kommunene skal løse mange av våre viktigste samfunnsoppgaver, og pålegges stadig flere oppgaver, men uten at det følger midler med. Over halvparten av norske kommuner gikk med underskudd i fjor. Resultatet blir at investeringer i kritisk infrastruktur og oppgraderinger ikke prioriteres. NITO ser med bekymring på dette og mener situasjonen er alvorlig.

Når kommuneøkonomien er svak, svekkes samfunnets evne til å ivareta nødvendig infrastruktur, og i neste omgang naturmangfoldet. I statsbudsjettet for 2026 mottar kommunene om lag 3 milliarder kroner i frie midler, og det bevilges 100 millioner til arbeidet med Oslofjorden. Dette er bra, men det er dessverre ikke nok. Dersom Oslofjorden skal reddes må det gjøres milliardinvesteringer i kommunene, og staten må bidra med øremerkede midler på vann- og avløpsområdet.

En god kommuneøkonomi er også viktig for at kommunene skal kunne rekruttere, beholde og leie inn nødvendig teknisk personell og ingeniørkompetanse. Dette er særlig viktig i en tid da det stilles stadig strengere krav til sikkerhet rundt drikkevann, men også avløp. Det er kritisk at kommunene har kompetansen til å ivareta både beredskap og leveringssikkerhet.

På 70- og 80-tallet gjennomførte norske myndigheter Mjøsaksjonen - et krafttak for å bedre vannkvaliteten i Mjøsa. Dette regnes som et av Norges mest vellykkede miljø- og vannforvaltningsprosjekter. Blant de viktigste tiltakene som ble iverksatt, var utbyggingen av renseanlegg og streng innskjerping av utslipp fra jordbruket og industrien.

Mjøsaksjonen hadde klare, enkle og målbare mål. I tillegg tok staten en stor del av regningen, opp mot 90 prosent av investeringskostnadene for flere av de største rens tiltakene. Vi etterlyser samme type vilje til handling for Oslofjorden og en samkjørt innsats for hele nedbørsfeltet. Det er på tide med en aksjon for Oslofjorden.

NITO har følgende innspill til tiltak:

- Det må settes i verk en samkjørt innsats for Oslofjorden som involverer alle kommunene i det nedbørsfeltet som påvirker fjorden, med finansiering og organisering etter modell fra Mjøsaksjonen.
- Selvkostprinsippet må justeres. Kommunenes innbyggere kan ikke ta regningen for alle pålagte tiltak. Det må etableres støtteordninger for større investeringer og vedlikehold i kritisk infrastruktur i de aktuelle kommunene.
- Det bør innføres statlige insentiver for etablering av interkommunale renseanlegg, som bedre lånebetingelser for store fellesinvesteringer og støtte til interkommunalt samarbeid om store VA-prosjekter.
- Det må gis midler til vedlikehold og oppgradering av vann- og avløpssystemer, for eksempel til oppgradering til separatsystemer, som kan skille overvann og spillvann, og hindre utslipp i utsatte områder.
- Det bør innføres krav om kommunale overvannsstrategier og økt bruk av tiltak som sikrer overvannshåndtering, som permeable dekker, flomveier og andre blå-grønne løsninger. Det bør også innføres krav om kommunale tilstandskartlegginger av avløpsnett, som kan kartlegge lekkasjer og overløp.
- Det må innføres tiltak mot avrenning fra landbruk og tette flater gjennom krav til kantsoner, fangdammer og våtmarker. Det bør innføres strengere overvannskrav i industri- og havneområder.
- Det må gis klarere rammer og føringer for å hindre urban utvikling og tiltak som øker forurensing, nedbygging av strandsoner eller avrenning. Rammene må være like for alle og det må i svært liten grad åpnes for dispensasjoner.

- Både KS og Norsk Vann har dokumentert ingeniørmangel i både kommunene og VA-sektor, noe som svekker kommunenes evne til å gjennomføre tiltak. Det bør innføres et nasjonalt kompetanseprogram for kommunal VA-sektor.
- Det må legges til rette for restaurering av ålegress, taeskog og skjellbanker i fjorden. En streng fiskeriforvaltning må opprettholdes.
- Kommunene hadde tidligere krav om en miljørådgiverstilling. Dette kravet bør gjeninnføres for å sikre god og helhetlig planlegging av klima- og infrastrukturtiltak i og på tvers av kommuner.

Oppsummering

NITO ber om at kommunene som ligger i nedbørsfeltet som påvirker Oslofjorden får midler slik at de kan gjennomføre nødvendige tiltak for å hindre videre forurensing av fjorden. Kommunenes innbyggere kan ikke ta regningen for alle pålagte tiltak. Staten må bidra med øremerkede midler. Det må settes i verk en samkjørt innsats for hele området der staten tar en lederrolle når det gjelder finansiering og koordinering.

Med vennlig hilsen

Kjetil E. Lein

President i NITO

Egil Thompson

Generalsekretær i NITO

Dokumentet er godkjent og elektronisk signert.